

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Hämeen liitto
Regional Council of Häme

HAMK
HÄMEEN AMMATTIKORKEAKOULU
HÄME UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

HÄMEENLINNA – TAIDEKÄVELY

Päätarina: Kun taide herää eloon

Viktor Janssonin patsas on juuri pystytetty Hämeenlinnaan. Elli Wegelius on kävelyllä ja tapaa Viktor Janssonin tarkastelemassa vasta pystytettyä patsastaan. Jansson haluaa selittää Rouva Wegeliukselle taiteen olemusta, muidenkin kuin oman patsaansa, ja vie rouvan tulevaisuuden kaduille katsomaan taidetta ihan uusin silmin.

”Minun patsaani, jonka nimi on Nuoruus, on varsin selkeä, eikö?” Jansson kysyy rouva Wegeliukselta.

”Se on kaunis”, rouva vastaa ja kysyy kuka tai mikä on innoittanut Janssonin tekemään niin herkän työn.

”Tyttäreni Tove on yksi innoittajistani. Mutta nuoruus innoittaa monia, koska se on vain ohikiitävä vaihe elämässä, mutta monien mielestä haikailtava. Minä olen mieluummin kokenut ja viisas, kuin nuori ja viaton”, vastaa Jansson otsa kurtussa.

”Pitääkö taiteen innostaa”, rouva Wegelius pohtii ääneen.

”Tulkaa, vien teidät katsomaan monenlaista taidetta, sitten voitte päättää mikä on taiteen tehtävä ja mikä ei”, Jansson sanoo ja tarttuu rohkeasti rouva Wegeliuksen käteen.

Maaherranpuiston pallopatsas: Saa koskettaa

Viktor Jansson ja Elli Wegelius seisovat Maaherranpuistossa, suihkulähteen ääressä. Suihkulähteessä on pyörivä kivipallo. He eivät katsele ympärillä kuhisevaa elämää, he ovat toisesta ajasta, ympäröivät asiat eivät merkitse sillä hetkellä. He ovat niin keskittyneet näkemäänsä taiteeseen.

”Taide voi koskettaa monella tavalla, mutta taidetta voi myös koskettaa”, Jansson sanoo ja rouva Wegelius pyörittää sileää palloa, jota vesi näyttää kannattelevan.

”Se on kuin maapallo avaruudessa, paikoillaan minkään kannattelemattomana”, hän hämmästelee.

Samalla paikalle kirmailee lapsia, jotka laittavat pallon pyörimään uudelleen ja uudelleen.

”Kuka tämän on laittanut tähän”, kysyy lapsi ääneen.

”Sen on valmistanut Savitaipaleen kiviveistämö. Siellä on ollut taitava ihminen, hionut kiven ja tehnyt siitä kauniin.”

Lapsi hymyilee. Rouva Wegelius pohtii, muistaako lapsi tuon hetken myöhemmin. Ehkä hän palaa joskus aikuisena pallon luo.

”Kyllä”, Jansson vastaa kuin ajatukset lukien, ”taide luo muistoja ja toimii ankkurina menneisiin aikoihin ja paikkoihin.”

Kohtaaminen: Kohtaaminen

Jansson ja Wegelius tulevat aikakaudelta, jossa taide oli mallinsa näköistä. Kohtaaminen on Pertti Kukkosen työ vuodelta 2004.

”Tämäkö taidetta?” Elli kysyy epäillen. Mutta Jansson ei ole kiinni ajassa eikä näköisyydessä.

”Sen nimi on Kohtaaminen. Toisiaan vasten nojautuvat kappaleet, hitaasti nousevat vedet, jotka hetkeksi yhtyvät. Ymmärrättekö? Siinä on suuria ajatuksia. Ei se ole vain sitä, mitä näemme. Se on myös sitä, mitä se

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Hämeen liitto
Regional Council of Häme

HAMK
HÄMEEN AMMATTIKORKEAKOULU
HÄME UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

kuvaa, ajatuksia, tunteita, mielen liikkeitä. Se voi olla teille eri asioita kuin minulle, eikä siinä ole olemassa oikeaa tai väärää.”

Janssonin sanoja ei ole helppoa ymmärtää.

”Pitääkö sen tuntua? Pitääkö siitä herätä ajatus?”

”Eikö se ole taiteen tarkoitus? Herättää tunteita ja ajatuksia? Mitä muu voisi olla taiteen merkitys? Kohtaaminen.”

”Tämä oli tärkeä kohtaaminen. Sen ajatuksen se minulle herätti”, rouva Wegelius sanoo ja katsoo vahvoja paaseja vielä kerran.

Paavo Cajanderin patsas: Runoa lausuva Cajander

*”En tiedä; mutta niin lämmin on
sen läheisyys kuin auringon,
ja onpa kuin hänen katsannastaan
heloittais taivahan rauha vastaan.”*

”Kuka on tämä mies, joka näin meille lausuu”, kysyy rouva Wegelius Viktor Janssonilta.

”Minä olen Paavo Cajander, hyvää iltapäivää. Runoani lausun teille, se kertoo äidin kuvasta seinällä.”

”Juhlallisen näköinen”, rouva ajattelee ääneen, tarkoittaen kylläkin patsasta.

”Kyllä. Kuvani ikuisti ystäväni Alpo Sailo. Me olimme hyvin isänmaallisia, taistelimme isänmaamme puolesta yhdessä. Silloin aika oli sellainen. Taidekin valjastettiin kertomaan aatteesta, isänmaasta, vapaudesta. Me molemmat synnyimme täällä Hämeenlinnassa, siksi näköispatsaani on täällä.”

Ja lausuupa Cajander vielä lisää runoan:

*”Ma tuntikausia ihaillen
kuvaa tuot'yhä katselen,
ei sulho kultoaan punastuvaa,
niin tyystin katso kuin minä kuvaa.”*

”Taide on aina myös aikansa kuva”, sanoo Jansson.

Sota ja Rakkaus: Keskustelua Sodasta ja Rakkaudesta

Patsaassa on kaksi osaa; nuori eläinlääkintälotta ja iso hevosen pää.

”Joskus taide herättää monenlaisia mielipiteitä”, Jansson sanoo rouva Wegeliukselle.

”Me eläinlääkintälottat hoidimme sodan aikana hevosia, jotka tekivät tärkeää ja raskasta työtä sodassa. Niin kuin mekin. Me olimme nuoria naisia. Sota oli kaikille kovaa ja raskasta aikaa”, lotta kertoo.

Rouva ei tiedä mitä sanoa, pitää nieleksiä hetken aikaa.

”Sodan muistot ovat myös raskaita. Tiina Torkkelin Sota ja Rakkaus ei ole siloiteltu työ. Se on kierrätetystä, teräksestä hitsaamalla ja sinkittämällä tehty. Se on rosoinen ja särmikäs.”

”Hyvä, että keskustellaan. Taiteesta ja muistoista, Sodasta ja Rakkaudestakin. Jos se saa meidät ymmärtämään paremmin ja muistamaan rauhan tärkeyden, eikö se ole hyvä”, lotta sanoo rouvalle.

”Asia on tärkeä”, hän toteaa ja jatkaa, ”mutta vaikea. Muistot voivat olla kipeitä ja oma näkemys niiden esittämisestä voi olla kovin erilainen.”

”Siksi on hyvä, että taiteesta keskustellaan. Se voi avata ymmärrystä, se voi opettaa ymmärrystä toisen näkemystä kohtaan.”

Larin Kyöstin patsas: Mitä kuuluu kaverille?

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Hämeen liitto
Regional Council of Häme

HAMK
HÄMEEN AMMATTIKORKEAKOULU
HÄME UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Larin-Kyösti istuu käteensä nojaten.

”Minäkin haluaisin joskus kirjoittaa kirjan”, rouva Wegelius tunnustaa Viktor Janssonille.

”Tiesitkö, että minun ensimmäisen teokseni *Tän pojan kevätallatuksia*, joka julkaistiin 1897, ensipainos myytiin loppuun yhdessä kuukaudessa. Sanovat, että runoissa oli huoletonta kulkuriromantiikkaa sekä kesän, Hämeen luonnon ja sen ihmisten kuvausta”, kertoo Larin-Kyösti.

Rouva katselee Larin-Kyöstiä entistä kunnioittavammin.

”Mitä runoilija nyt siinä istuessaan pohtii?”

”Monenlaista. Että mitä kuuluu koulukaverilleni Eino Leinolle? Ja mahdatkos muuten tietää mikä minun oikea nimeni on. Jos rupeat kirjailijaksi, pitää ottaa taiteilijanimi. Ainakin jos olet runoilija.”

”Tiedän minä nimesi. Se on Karl Gustaf Larson ja sinut on siihen ikuistanut ystäväsi Mikko Hovi.”

Sitä, mitä kuuluu Eino Leinolle, ei Rouva Wegelius tiennyt. Niinpä hän ja keskustelua kauempaa seurannut Viktor Jansson jatkavat matkaa ja Larin-Kyösti jää edelleen pohtimaan.

Vasikanjuottaja: Arkista – tokko taidetta?

”Katso, vasikanjuottaja”, rouva Wegelius hihkaisi innostuneena ja vähemmän rouvamaisena, ”se on ollut täällä jo kauan.”

Totta, Viktor Jansson sanoi ja kertoi, että Vasikanjuottaja on Hämeenlinnan kaupungin ensimmäinen julkinen veistos. Teos tilattiin kuvanveistäjä Aukusti Veuroilta vuonna 1946.

”Eikö taiteen pitäisi kuvata hienoja asioita ja ihmisiä, eikä tuollaista arkista asiaa?”

”Ei vain jompaa kumpaa. Tämäkin veistos on kunnianosoitus maaseudun naisten työlle erityisesti karjanhoidon parissa. Eikö se teistä ole kunnianosoituksen arvoista?”

”Totta, olette oikeassa. Mutta miksi sitten ajatellaan, että taide on jotenkin vaikeata? Että sitä pitää ymmärtää. Tämä on vasikanjuottaja, ihminen ja vasikka, ei siinä ole ymmärtämistä. Onko se silti taidetta?”

”Kyllä. Se on taiteilijan näkemys eläimen ja ihmisen yhteydestä, sen lisäksi että se on kunnianosoitus. Taide on niin paljon, monenlaista, ja te voitte olla siitä ihan sitä mieltä mitä olette. On se sitten juhallista tai arkista.”

Päätarina jatkuu:

”Mikä oli mielestämme paras teos?” Kysyy Viktor Jansson rouva Wegeliukselta taidekävelyn jälkeen.

”Pidin pyörivästä kivistä ja oikeastaan kaikista muistakin. Olen aikaisemmin vain katsonut, en koskaan koskettanut, enkä ehkä antanut taiteen koskettaa minua. En ole miettinyt sanomaa, olen vain ajatellut sitä mitä näen, myönnän”, sanoi rouva Wegelius rehellisesti.

”Taide on erilaista meille kaikille, mutta se on myös yhteistä. On hienoa, että voimme kohdata taidetta niin monessa paikassa, koska se on myös sielun ravintoa meille”, Jansson sanoo.

”Entä te, mikä teidän mielestänne oli paras?”

”Pidin kaikesta, mutta eniten minua kosketti Kohtaaminen, vaikka itse en käsittelisi kiveä siten, mutta tulenkin eri ajasta. Taide voi tehdä sillan ajan yli ja voimme ymmärtää sitä sen vuoksi, vaikka se olisi meitä tuoreempaa tai meitä vanhempaa.”

”Kohtaamisemme oli mielenkiintoinen, samoin kohtaaminen taiteen kanssa. Ketkä mahtavat kohdata seuraavan kerran näiden taidearteidemme äärellä”, rouva Wegelius ja Viktor Jansson pohtivat palatessaan omaan aikaansa.